

Erland Olason
LOs förste vice ordförande
Första maj-tal 2005
Finspång

Det talade ordet gäller

Kamrater, Mötesdeltagare,

I år står det Trygghet och solidaritet på våra förstamaj-paroller. Det är värderingar som aldrig blir omoderna och som bottnar i att alla människor har lika värde och lika rätt.

Trygghet – Inte för några, inte för nästan alla, utan Trygghet för alla. Behoven, inte pengarna, ska styra.

Solidaritet - är insikten att vi alla behöver varandra. Att de villkor som andra tvingas att acceptera på lång sikt också avgör våra egna livsvillkor. Det gäller här hemma och det gäller runt om i världen.

Vår solidaritet tar inte slut vid Sveriges gränser. Den sträcker sig till alla människor i alla länder. I år går första-maj-insamlingen till de många hundratusentals människor som drabbades av julhelgens naturkatastrof i Asien. Pengarna ska användas för att stödja återuppbyggandet av fackföreningar och andra demokratiska organisationer i de drabbade områdena.

För vi vet att demokrati liksom fackliga och andra mänskliga rättigheter är en förutsättning för att alla ska få del av den ekonomiska och social utvecklingen.

Därför ska vi stödja våra kamrater var de än bor och verkar på jorden Vi ska aldrig ge upp kraven på demokrati och mänskliga rättigheter.
Och vi ska aldrig förtröttnas i vår kamp för alla människors lika värde, för alla människors frihet och hela världens fred.

* * *

Vid en internationell jämförelse är det ingen tvekan om att vi har kommit långt i vårt eget land. Och det är vi – bland annat vi som har samlats här - och våra företrädare i arbetarrörelsen som har satt vår prägel på viktiga delar av vår samhällsutveckling.

Det har hänt en hel del sedan min morfar kom till Finspång på 1920-talet. Han ville bli lärare men hade fattiga föräldrar, så han tvingades att söka upp rikemansbarn att undervisa, för att kunna försörja sig. Därför arbetade han som informator för disponentens barn här i Finspång. Idag kan även arbetarklassens barn läsa vidare utan att vara beroende av varken sina föräldrars ekonomi eller de rikas välvilja.

***

Men när jag ser på teve och läser tidningarna undrar jag om vi bor i det sämsta landet i världen.

Eleverna lär sig ingenting i skolan.
Det finns ingen sjukvård värd namnet.
Alla företag lämnar Sverige.
Och som om det inte var nog, ingen vill heller jobba längre.

Är Sverige verkligen så uselt som man får intryck av?

- Sverige ligger i topp i nästan alla internationella mätningar, om t.ex. skolan, vården eller välfärden.
- Stockholmsbörsen går bättre än de flesta utländska börserna
- Vi exporterar mycket mer än vi importerar.
- Produktivitetsökningen är högre än i alla andra EU-länder utom Finland.
- Företagens vinster är större än på många år
- Företagen har stabila förutsättningar genom treåriga löneavtal med löneökningar i takt med Europa.
- Vi har inget problem med utbudet av arbetskraft – folk vill jobba!

Det är med andra ord långt till den ruinens brant som vi matas med utmålas dag ut och dag in. Men långtifrån allt är bra. Alla elever får inte en bra utbildning. En del känner sig dåligt bemötta i vården. Den äldre generationen möts inte alltid med den värdighet de har rätt till.

Och det värsta är att - trots goda villkor för företagen - så har vi hög öppen arbetslöshet. Trots alla goda siffror blir inte jobben fler. Vi klarar inte målet om högst fyra procent öppen arbetslöshet. Idag är den över fem procent. För ungdomar och dem av oss som har utländsk bakgrund är arbetslösheten mycket högre. För den som inte är 110-procentigt frisk finns det ingen plats alls.

Då måste man fråga sig vad det beror på?
Lever vi i en historiskt unik tid då jobben kommer att ta slut?
Nej, naturligtvis inte.

***

Visst kan vi och ska kritisera riksbanken som alldeles för envist bekämpat en inflation som inte finns genom att inte sänka räntan trots att det funnits utrymme för det.

Visst kan vi och visst ska vi kritisera regeringen och riksdagen för att de inte har satsat tidigare och mer på att bekämpa arbetslösheten.

Men nu kommer det satsningar i regeringens vårbudget.
Det är bra att anställningsstöden höjs!
Det är bra att satsningar görs på de långtidsarbetslösa!

Det är bra att det sker en satsning på yrkesutbildning!

Men det räcker inte. Det behövs mer och det behövs ett nytänkande. Det krävs att den låga inhemska efterfrågan tar fart. Då kommer också jobben.

***

Mötesdeltagare,

Sådana som jag, män och kvinnor i övre medelåldern, som har jobb och hyfsad lön. Vad händer om vi får mer plånboken, genom skattesänkningar?

Ja, inte går vi man ur huse för att köpa barnvagnar eller dataspel. Eller nya möbler eller drömhuset. Inte heller har vi något större behov av fler dagisplatser eller skolor. Nej, sannolikheten är stor att det mesta som vi får hamnar på något sparkonto. Där skapar de ingen ökad efterfrågan. Där skapar de inga nya jobb.

Idag avstår många unga från att bilda familj. De gör det av rationella skäl: Har man inget fast jobb, låg lön och känner osäkerhet inför stödet från samhället: Hur ska man då kunna ta ansvar för ett nytt liv?

Så länge stora grupper av unga människor är arbetslösa eller bara erbjuds korta, tidsbegränsade anställningar, eller deltider, så länge är de ekonomiskt otrygga. Så länge kommer framtidstron att svikta.

Vi ser dock positiva signaler. Barnafödandet har långsamt vänt uppåt.

Jag säger: Det är dags att satsa på barnfamiljerna.
Satsa på en bättre och mer jämställd föräldraförsäkring.
Satsa på ännu bättre skolor och barnomsorg.
Satsa på en ökad anställningstrygghet och rätt till heltid.

Då vågar ännu fler. Då får våra unga möjligheter att starta sina egna familjer.
Då sätter vi hjulen i rullning även på hemmaplan. Och då kommer jobben!

***

Kamrater,

Vi ska driva på vår regering. Vi ska vara självkritiska när arbetslösheten är så hög som den är. Men vi måste också fråga oss om det blir bättre med en regering som leds av moderaterna.

Blir vi tryggare av att veta att en ekonomisk katastrof väntar om man har oturen att bli sjuk?

Blir vi tryggare av att visstidsanställningarna blir fler?

Blir vi tryggare av att kollektivavtalen urholkas?

Just så ser Reinfeldts politik ut. Han bryr sig inte om att riskerna att drabbas av ohälsa i arbetslivet är störst för LO-medlemmarna och allra högst för de kvinnliga medlemmarna. Det är de - som har slitit ut sina axlar och ryggar i bilfabriken, på tvätteriet och vårdhemmet - som med sänkt ersättning vid sjukdom eller arbetslöshet ska betala för skattesänkningarna.

Reinfeldt bryr sig inte om att var tredje LO-kvinna under 30 år har en tidsbegränsad anställning, Att de är vår tids daglönare. Och inte blir de färre om moderaternas ord om flexibilitet i arbetslivet blir verklighet.

Han bryr sig inte om att löntagarna vill ha svenska villkor på svenska arbetsplatser. Att lönen ska vara lika för samma jobb, oavsett om de som utför jobbet kommer från Finspång eller Gdansk. För några månader sedan var byggnadsarbetarna överbetalda och en skam för Sverige. Jag undrar vilka andra grupper som Reinfeldt tycker har för mycket betalt.

***

Mötesdeltagare,

Vi måste använda politiken för att skapa framtidstro i Sverige.
För det är bara när man känner trygghet som man vågar satsa!

Visst har företag lämnat Sverige och lämnat arbetslösa människor efter sig. Men i det ökade internationella handelsutbytet finns också möjligheter.

Exporten av järn och stål har lett till att man projekterar för nya gruvor i Kiruna och Malmberget. Det beror på att människor i Kina och andra utvecklingsländer inte bara producerar utan också får det bättre. De börjar kunna köpa saker som de tidigare bara kunnat drömma om. Då får de råd att köpa de varor och tjänster som vi kan producera här. Om vi ser till att öka våra kunskaper och konkurrera med att göra det dom inte kan, istället för att försöka konkurrera med deras låga löner.

Den bild vi matas med i tidningarna är att alla företag flyttar utomlands. Det är inte sant, bara 5- 10 procent av de varsel som lagts under senare tid beror på att företagen flyttat utomlands. Samtidigt har utländska investeringar i Sverige fördubblats sedan mitten på 90-talet.

De som förlorat jobbet under senare år har i de flesta fall gjort det på grund av omstrukturering av företag inom landet. Trots de uppoffringar som sådana strukturomvandlingar leder till för dom som berörs så har vi alltid bejakat dem. De gör att vi blir starkare i den globala konkurrensen.

Det vet ni här i Finspång. Det sägs att det var här som industrins vagga stod. Sedan dess har det gått ett hundratal år och förändringarna har varit många och säkert inte så lätta alla gånger. Men ni har vågat ta stegen in i framtiden istället för att krama gamla maskiner med föråldrad teknik.

***

Vi kan skapa framtidstro även för den som inte ser var det nya jobbet kan tänkas komma. Det gör vi genom att skapa trygghet i förändringen. Det handlar om att ta gemensamt ansvar, inte att skuldbelägga de som drabbas. Att vi med kollektiva lösningar stärker individens möjligheter.

En sådan lösning är en stark arbetslöshetsförsäkring som inte lägger sten på börda och skapar ekonomisk kris i en tung livssituation. En annan är omställningsförsäkringar, som ger möjligheter att vidareutbildning eller kanske omskolning till ett annat yrke. Nu omfattas även LOs privatanställda av en sådan försäkring. Det åstadkom LO-förbunden genom sammanhållning i 2004 års avtalsrörelse. Det har ökat tryggheten.

***

Mötesdeltagare,

Ett arbetsliv för alla, inte för en del – det är vårt gemensamma mål. Alla måste kunna få delta i arbetslivet efter egen förmåga. Det måste finnas plats även för alla dem som inte orkar prestera 110 procent hela tiden. Vi måste skapa ett arbetsliv som är format efter människor, inte efter robotar.

Vi har inte heller råd att låta folk stå utan jobb. Om vi vill att Sverige ska fortsätta att vara ett välfärdsland om tio, tjugo år så måste flera få vara med i arbetslivet.

Idag ser vi hur mer och mer av ansvaret flyttas över på den enskilde individen som blir arbetslös. Och visst ska vi, som vill ha starka gemensamma försäkringslösningar, ställa krav på aktivitet och att man gör allt man kan för att komma tillbaka in i arbetslivet.

Men vi måste också förstå vad utanförskap gör med människor. Det är inte svårt att föreställa sig vad som händer med självkänslan när man söker det hundraionde jobbet och man inte ens får ett svar.

Det går tretton sökande på varje jobb. Och ändå låter det från högern som om människor väljer att vara arbetslösa. Detsamma gäller synen på dem som är sjuka. Reinfeldt är ivrigt påhejad av borgerliga ledarsidor när han jagar dem. Ingen av dem kan inte förstå varför en städare eller ett vårdbiträde är mer sjuk än en läkare eller jurist. För i deras värld bryr man sig inte om att finns skillnad i villkoren på jobbet.

De struntar i det som alla seriösa debattörer vet: Att bristen på inflytande och monotona arbetsuppgifter sliter ut människors kroppar. Att det fortfarande är problem med buller, kemikalier och dålig luft. Att det är få bland LOs medlemmar vars kroppar håller fram till ordinarie pensionsålder.

Men tro inte för ett ögonblick att Reinfeldt inte vet vad han gör. Han vill försämra i våra gemensamma försäkringar och då måste han skjuta skulden och ansvaret till de personer som drabbas av sjukdom eller arbetslöshet. Han måste visa att det inte handlar om dig eller mig, utan om en annan sort, med en annan moral, som är lat, fuskande och passiv. Det är en vidrig människosyn!

Kamrater!

Kommer ni ihåg hur det lät när vi satte upp fyraprocentmålet för arbetslösheten? Hur borgerliga politiker och ekonomer hånade och häcklade? När de sa att det var mer troligt att böckling skulle bli hela världens favoritmat, än vi att skulle klara av att halvera arbetslösheten.

Vi klarade det då och vi kommer att göra det igen. Men vi ska inte stanna där. Vi ska inte lämna någon bakom, utan kämpa och slita tills vi har nått full sysselsättning igen. Utan att försämra försäkringssystem eller tryggheten i arbetslivet. Det kommer inte att bli lätt och det kommer att kräva många, ibland svåra beslut. Men jag är övertygad om att det går!

Alla ska ha rätt till ett arbete, varken mer eller mindre.

***

Kamrater,

Löntagarna i landet har tagit sin del av ansvaret. I våra avtalsrörelser har vi inom LO tagit ut så mycket vi kan, utan att riskera högre arbetslöshet. Vi har tagit ut så mycket vi kan och vi har gjort det med rättvisa. Vi har varit helt eniga om att de med de lägsta lönerna ska ha mest. Och jag törs säga att vi har lyckats!

Livsmedelsarbetare, handelsanställda och fastighetsanställda, förbund med många kvinnor och med låga löner fick mer. Nu senast var det Kommunal som med LO-förbundens stöd och gemensamma krav i ryggen lyckades med att höja de lägsta lönerna mest.

Det är så vi tillsammans minskar klyftorna och steg för steg lyfter de som har de lägsta inkomsterna. Vi gör det genom att se både klass och kön som avgörande för människors levnadsvillkor. Aldrig antingen eller, utan alltid både och!

Vi kommer att fortsätta arbetet för rättvisa och jämställda löner i nästa avtalsrörelse. Att få bort löneskillnader som beror på kön är en fackets största utmaningar

Det krävs ett helhetsperspektiv för att vi ska nå målet jämställda löner.

Idag tas 80 procent av föräldraledigheten ut av kvinnor. För en arbetsgivare som ska anställa eller befordra en ung kvinna eller man kan det faktiskt framstå som rationellt att välja mannen. Inte för att man vet att någon av dem ens planerar barn eller att vara föräldraledig. Men för att man vet att det vanliga är att mamman som tar huvudansvaret för barnen och arbetsgivare vill att man ska vara på jobbet.

Det leder till att kvinnor blir reservarbetskraft, som erbjuds sämre villkor. Det är därför som unga kvinnor i stor omfattning har tidsbegränsade anställningar och ofrivilliga deltider.

Det är bra att inkomsttaket i föräldraförsäkringen höjs 2006. Det betyder att de allra flesta föräldrar får en ersättningsnivå på 80 procent av inkomsten. Då är det inte pengarna som avgör vem som är hemma.

Det är också bra att regeringen nu fått med sig samarbetspartierna i arbetet med att rensa i träsket av visstidsanställningar. I onsdags presenterades ett förslag på hur arbetstagarens rättigheter stärks! Nu vill vi se att det blir verklighet av förslaget!

Men det är dags att rätten till heltid stärks. Vi måste sluta mangla runt frågan på kongresser och i utredningar. Det är dags att komma till skott!

Ni som är pappor här är ni glada och stolta över att era döttrar får sämre villkor i arbetslivet än sina bröder? Och likväl är det så det kommer att förbli så länge som männen inte tar ut sin del av föräldraledigheten. För just så länge kommer kvinnor att fortsätta att vara de som är riskabla att anställa och löner och anställningsvillkor skilja mellan könen.

Dessutom är det faktiskt en rättighet för pappor att under någon tid få ta huvudansvaret för sina barn med allt vad det innebär av närhet och trygghet. Den rätten får vi inte ta ifrån papporna genom roller och attityder som begränsar deras valmöjligheter. Därför kamrater, finns det bara vinnare om vi får ett mer jämställt arbets- och familjeliv!

***

Kamrater,

Kollektivavtalet är trygghet. Det är vår garanti för att ingen ska tvingas att sälja sitt arbete billigare än andra. Det är vårt medel mot dumpning av löner och anställningsvillkor.

Den rättigheten prövas nu på ett hårdare sätt än på många år. Byggnads blockad vid ett skolbygge i Vaxholm kan inte ha gått många förbi. Den handlade om våra grundläggande fackliga rättighet att kräva kollektivavtal, oavsett om arbetstagarna kommer från Lettland eller Stockholm.

***

I fredags kom AD fram till att de måste inhämta EG-domstolens uppfattning innan de kan förkunna slutlig dom över konflikten i Vaxholm. Det handlar inte om att höra om rätten att vidta stridsåtgärder, det är en nationell fråga, utan om det finns lagar och regler i Sverige som särbehandlar företag från andra medlemsländer.

Därför borde det vara uteslutet att EG-domstolen skulle avge en dom som betyder att EU bestämmer vilka fackliga stridsåtgärder som ska vara tillåtna i Sverige.

När Sverige blev medlem i EU var det total politisk enighet om att medlemskapet inte fick inkräkta systemet med kollektivavtal på arbetsmarknaden. Det förbehållet framfördes också från Sveriges sida.

LO tog utifrån fackliga utgångspunkter ställning för att Sverige skulle bli medlem i EU. Men skulle - mot förmodan - hela vår arbetsmarknadsmodell slås sönder, då är priset för högt. Då måste vi ompröva vårt ställningstagande.

***

Kollektivavtalet är trygghet även för arbetsgivarna och det begriper de allra flesta av dem. De vet att det gör att de slipper osund konkurrens, där andra försöker slå ut dem från marknaden med lägre löner och sämre villkor för de anställda.

Under det här året har företrädare på Svenskt Näringsliv och LO inlett överläggningar om hur vi ska slå vakt om den svenska modellen med kollektivavtal på våra arbetsplatser.

Därför är det märkligt att Näringslivets företrädare under pågående process deklarerar att konflikträtten i stort sett ska raderas ut. Att de med det i praktiken vill skapa en arbetsmarknad där de anställda tvingas in i en lönedumpningskarusell.

Nu måste de bestämma sig om de vill ha kollektivavtal med lika spelregler för alla eller inte.

Väljer de strategin att försöka skjuta avtalen i sank, kommer de att misslyckas. För vi accepterar aldrig lönedumpning eller olika villkor i jobbet som beror på var man är född eller varifrån man kommer. Innanför våra gränser ska svenska kollektivavtal gälla. Det vi kräver är likabehandling.

Och kamrater, jag är inte orolig. För jag vet att vi är många som är med och tar den fajten!

***

Mötesdeltagare!

Nu ska vi se framåt.

Vi ska ta kampen mot arbetslösheten. Steg för steg ska vi tillbaka till full sysselsättning.

Vi ska ta kampen mot ohälsa och skapa ett utvecklande arbetsliv där alla får vara med.

Vi ta kampen mot orättvisa, mellan kvinnor och män, mellan generationer och mellan infödda och inflyttade. Vi ska överbrygga klyftor, inte vidga dem.

Om ett knappt år är det brinnande valrörelse. Redan nu fördelar borgarna posterna i regeringen. Men låt de göra det.

Vi ska diskutera sakpolitik och vi ska jämföra höger och vänster - för det är höger och vänster det handlar om även i nästa val.

Vilken skillnad det gör för de arbetslösa och de som slitit ut sig på jobbet.

Vilken skillnad det gör för jämställdheten och tryggheten i arbetslivet.

Vilken skillnad det gör för barnen i skolan och de äldres omsorg.

Vi har politiken på vår sida. Det är vi som kan skapa framtidstro i det här landet.
Det är vi som vill att alla ska vara med, inte bara några.

Vi måste visa det, det är ingen annan som gör det åt oss. Därför ska vi ta varje chans vi har prata politik. Du och du och du och ja, vi alla!

Då kommer vi att se resultat den 17 september 2006.

Tack!